

Cechy władzy państwowej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Mahatma Ghandi, dostępny w internecie: pl.wikiquote.org [dostęp 19.05.2020 r.].
- Źródło: *Ustawy norymberskie z 15 września 1935 r.*, dostępny w internecie: dydaktykahistorii.uni.lodz.pl [dostęp 29.04.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*, 1997 r., dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 4.02.2020 r.].
- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 4.02.2020 r.].

Cechy władzy państwowej

Kajdanki

Źródło: Andrzejwojciechowski, licencja: CC BY-SA 3.0.

Państwo, aby sprawnie działało i realizowało ważne z punktu widzenia wszystkich obywateli zadania, ma monopol na korzystanie z zasady przymusowości. Ściąganie podatków, realizację obowiązku szkolnego, obowiązku obrony państwa i innych obowiązków musi być zabezpieczone możliwością ich przymusowej egzekucji (realizacji) – do tego właśnie służy wskazana zasada.

Przymus państwowy różni się od innych jego form. Jest skupiony, a zatem mogą go stosować wyłącznie organy państwa, które działają zgodnie z prawem. Jest również sformalizowany, tzn. ujęty w ścisłe ramy procedur przewidzianych przez prawo. Poza tym dotyczy wszystkich osób, które znajdują się na terytorium danego państwa, zarówno obywateli, jak i cudzoziemców.

Twoje cele

- Wyjaśnisz pojęcie państwa.
- Przeanalizujesz cechy władzy państwowej.
- Przeanalizujesz, czym jest przymusowość państwa.
- Scharakteryzujesz środki przymusu państwowego.
- Podasz przykłady przymusu państwowego i sposoby obrony przed nim.

Przeczytaj

Państwo

Termin *państwo* może być rozumiane różnorodnie, a mianowicie jako:

- organizacja społeczna;
- jednostka geopolityczna;
- podmiot prawa;
- aparat państwowy.

Na przestrzeni wieków powstało wiele definicji państwa. Jedna z pierwszych została zaproponowana przez Arystotelesa, który twierdził, że państwo jest naturalną formą społeczeństwa, a człowiek jest z natury stworzony do życia w państwie.

Katolicka nauka społeczna sformułowała definicję państwa jako społeczności, której podmiot stanowi naturalna grupa ludzi połączonych dążeniem do realizacji określonych celów.

Jedną z najbardziej znanych definicji państwa opracował Georg Jellinek, niemiecki teoretyk prawa. Zgodnie z jego trójelementową klasyczną definicją, na państwo składają się konkretne elementy.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zastanów się, czy państwo może istnieć bez któregoś z powyższych elementów.

Ostatecznie, biorąc pod uwagę również dorobek współczesnej teorii państwa, można je zdefiniować jako polityczną organizację społeczeństwa, która obejmuje ludzi stale osiadłych na określonym terytorium, posiadającą aparat władzy, ustrój i prawa, uznaną na arenie międzynarodowej i przestrzegającą praw człowieka.

Nieodzownym przymiotem niezależnego państwa jest jego **suwerenność**. Możemy wyróżnić suwerenność zewnętrzną i wewnętrzną.

Przez suwerenność zewnętrzną państwa rozumiemy niezależność od innych podmiotów na arenie międzynarodowej. W jej ramach państwo jako równorzędny podmiot nawiązuje i utrzymuje stosunki np. z innymi państwami.

Z kolei suwerenność wewnętrzna polega na tym, że władza sama może decydować o zakresie swojego działania. W ramach suwerenności wewnętrznej państwo posiada kompetencję do normowania wszystkich stosunków wewnętrznych, m.in. posiada zwierzchnią władzę nad terytorium i obywatelami, stanowi prawa oraz ma monopol na środki przymusu.

W innym ujęciu suwerenność to samowładność i całowładność państwa, czyli niezależność władzy państwowej od jakiejkolwiek innej władzy – w relacji do innych państw i organizacji międzynarodowych, a także od innej władzy wewnątrz państwa (samowładność) oraz obejmowanie wszystkich obywateli państwa i moc regulowania każdego rodzaju spraw. Suwerenność państwa wynika z jego powstania, a nie z jej nadania.

Władza

Władza w znaczeniu ogólnym jest to możliwość wywierania przez jednostkę bądź grupę wpływu na istotne okoliczności życia przez ukierunkowywanie własnego postępowania (władza nad sobą samym) lub postępowania innych osób (władza nad innymi osobami – władza społeczna). Władza społeczna jest zdolnością kierowania zachowaniami innych ludzi niezależnie od tego, czy jest to zgodne z ich interesem i wolą. W przypadku zgodności interesów i woli współzależnych osób nie są potrzebne stosunki władcze. Ze względu na charakter relacji międzyludzkich można wyodrębnić władzę:

- indywidualną – jako panowanie nad sobą i swoim postępowaniem wobec innych osób poprzez wybór między alternatywnymi wariantami zachowań;
- wspólnotową – wynikającą z bezpośrednich relacji między osobami (np. rodzinnych, towarzyskich, zawodowych);
- publiczną – obejmującą duże, niepowiązane więzami osobistymi społeczności, występującą w formie władzy państwowej, ideologicznej czy ekonomicznej.

Według koncepcji Maksa Webera można wyróżnić trzy rodzaje władzy, a mianowicie:

- tradycyjną (legitymowaną wielowiekowym przestrzeganiem zwyczaju);
- charyzmatyczną (opartą na osobistej sile przywódcy);
- legalną (sprawowaną w ramach przyznanych kompetencji).

Kryterium tego podziału stanowi źródło pochodzenia władzy.

Wskaż, jaki charakter ma władza sprawowana przez organizacje mafijne i w jaki sposób jest egzekwowana.

Władza państwowa

Władza państwowa jest typem władzy suwerennej i uniwersalnej na danym terytorium państwowym, zdolnej do zabezpieczenia obowiązującego porządku prawnego, społecznego i ekonomicznego. Spełnia także inne wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwowe.

Cechy władzy państwowej

Podstawową cechą władzy państwowej jest możliwość rządzenia, czyli skutecznego narzucania swojej woli innym. Czasami proces ten odbywa się na drodze koncentracji szeregu uprawnień w rękach jednostki obdarzonej dużym autorytetem (państwa autorytarne) albo w oparciu o obowiązującą wszystkich **ideologię** (państwa totalitarne). W państwie demokratycznym rządy obywateli są sprawowane zgodnie z obowiązującym prawem i za pośrednictwem organów państwowych (aparatu państwowego), a niekiedy w sposób bezpośredni. W większości współczesnych państw demokratycznych aparat państwowy jest ukształtowany w oparciu o zasadę trójpodziału władzy.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Władze te są w pewien sposób powiązane, ale równocześnie w zakresie swoich ustawowych kompetencji niezależne. Organy państwa (władza państwowa) mogą narzucać obywatelom swoją wolę i ją zabezpieczać środkami przymusu, ale tylko w ramach obowiązującego prawa. Katalog najważniejszych cech władzy państwowej wyczerpuje następujące wyliczenie:

- jest sprawowana na określonym terytorium (państwowym);
- jest niepodzielna, niezależna od innych władz na obszarze działania państwa;
- jest zwierzchnia w stosunku do innych władz oraz nieograniczona w swoich decyzjach z formalnoprawnego punktu widzenia;
- ma charakter trwały i nieustający;
- jest realizowana w oparciu o normy prawne;
- jest urzeczywistniana wyłącznie w sposób zorganizowany przez organy państwowe, wyposażone we władztwo sprawowane w imieniu państwa;
- może stosować legalne środki przymusu.

Przymusowość państwa

Przymusowość państwa polega na tym, że osoby, które znajdują się na jego obszarze, obowiązkowo podlegają ustanowionemu tutaj porządkowi prawnemu. Przynależność do państwa wiąże się ze sformalizowaniem

Źródło: domena publiczna.

członkostwa – aby stać się częścią organizacji państwowej, należy uzyskać obywatelstwo. Najczęściej powstaje ono na mocy prawa przez narodzenie się z obywateli danego państwa (**zasada krwi**) lub urodzenie się na jego terytorium (**zasada ziemi**). W praktyce nie można się znaleźć poza zwierzchnictwem państwa jako organizacji przymusowej, ponieważ nawet jako **apatryda** podlegamy władzy konkretnego państwa.

Wskaż dokumenty, które poświadczają obywatelstwo Rzeczypospolitej Polskiej.

W ramach przymusowości państwa jego władze posiadają wyłączność na stanowienie prawa i egzekwują jego przestrzeganie m.in. poprzez działalność sądowych i pozasądowych (a wśród nich administracyjnych) organów stosujących prawo. Organy te w wydawanych przez siebie wyrokach, postanowieniach i decyzjach określają konsekwencje prawne (skutki) pewnych sytuacji faktycznych i wyznaczają adresatom konkretny obowiązek zachowania. W sytuacji braku dobrowolnego podporządkowania się temu obowiązkowi, państwo poprzez działalność swoich organów i służb może stosować przymus, nawet w postaci fizycznej (np. **środki przymusu bezpośredniego** stosowane przez funkcjonariuszy policji). Regulatorem relacji społecznych w państwie, w tym stosowania zasady przymusowości, jest obowiązujący **system prawa**, na który składają się liczne, hierarchicznie powiązane **normy prawne** zawarte w różnych **gałęziach prawa** (np. prawo cywilne, karne, administracyjne). System prawa stoi na straży przyjętego porządku ustrojowego i prawnego państwa. W demokratycznym państwie prawa akty powszechnie obowiązującego prawa, zawierające normy pożądaných przez obywateli zachowań, są ogłaszane w oficjalnych, dostępnych dla każdego publikatorach. Jest to warunek ich wejścia w życie.

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia

r.

Nr

Normatywne akty prawne oraz inne akty prawne obowiązujące na terenie Rzeczypospolitej Polskiej ogłaszane są w oficjalnym publikatorze, który wydaje Prezes Rady Ministrów za pomocą Rządowego Centrum Legislacji. Podaj przykład innego publikatora.
Źródło: domena publiczna.

Sposoby obrony przed przymusem państwowym

Obywatele mogą chronić swoje wolności i prawa przed nieuzasadnionym (bezpodstawnym) działaniem organów państwa. Wśród postaw, które służą obronie przed przekraczaniem przez władze ich kompetencji (mandatu) znajduje się obywatelskie nieposłuszeństwo. Niekiedy stosowanie przymusu państwowego związanego z wprowadzaniem przez władze państwowe konkretnych przepisów prawa w życie jest związane u obywateli z poczuciem naruszania istotnych dla nich wartości, wobec czego nawet mając świadomość ewentualnej kary, łamią oni te przepisy w imię wyższych racji. W państwach demokratycznych istnieją mechanizmy prawne obrony obywateli przed nieuzasadnionym przymusem państwowym.

Sposoby obrony przed przymusem państwowym w Polsce

- prawo do wynagrodzenia za szkody, jakie zostały wyrządzone przez niezgodne z prawem działania organów władzy publicznej;
- prawo do drogi sądowej dla dochodzenia naruszonych praw i wolności;
- prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w I instancji;
- prawo do wniesienia skargi konstytucyjnej do Trybunału Konstytucyjnego;
- prawo wystąpienia do Rzecznika Praw Obywatelskich z wnioskiem o pomoc w ochronie swoich wolności lub praw naruszonych przez organy władzy publicznej.

Słownik

apatryda

osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego państwa

gałąź prawa

wyodrębniony dział norm prawnych regulujących jednorodny lub zbliżony wycinek stosunków społecznych (np. prawo cywilne, karne, administracyjne)

ideologia

zbiór poglądów służących do całościowego interpretowania i przekształcania świata

norma prawna

rodzaj reguły postępowania obowiązującego na podstawie jej ustanowienia albo uznania przez państwo

system prawa

całokształt obowiązujących w danym państwie i w danym czasie norm prawnych

środki przymusu bezpośredniego

metody, za pomocą których wywierana jest presja, powodująca konieczność działania wbrew własnej woli

Mapa myśli

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą myśli i zilustruj przykładami wymienione przykłady różnych form przymusu państwowego.

Środki przymusu państwowego

- środki przymusu państwowego
 - obywatelskie
 - psychologiczne
 - ekonomiczne
 - fizyczne
 - sądowe
 - administracyjne
 - ideologiczne

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Środki przymusu państwowego – definicje

Obywatelski – wynika z przynależności osoby do określonego państwa (więzi prawnej); na mocy obywatelstwa jednostka ma określone obowiązki wobec państwa.

Psychologiczny – wpływanie na obywateli w taki sposób, aby czuli się współodpowiedzialni za państwo i byli mu wierni oraz stosowali się do obowiązującego porządku prawnego.

Ekonomiczny – obowiązek płacenia podatków; uzależnienie obywateli od systemu ubezpieczeń.

Fizyczny – użycie wojska w celu zapewnienia porządku na terenie państwa; prawo policji do stosowania środków przymusu bezpośredniego.

Sądowy – podporządkowanie orzeczeniom wydawanym przez polskie sądy.

Administracyjny – podporządkowanie aktom prawnym wydawanym przez organy administracji publicznej.

Ideologiczny – wytwarzanie w jednostkach różnego rodzaju postaw intelektualno-emocjonalnych (tworzenie presji), które wykluczać będą opór przed władzą państwa.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Zastanów się, która z wymienionych form jest według ciebie najbardziej dotkliwa. Uzasadnij swoje zdanie.

Ćwiczenie 2

Wskaż przykład przymusu państwowego, któremu podlega apatryda.

Ćwiczenie 3

Przedstaw po trzy argumenty za i przeciw w dyskusji na temat, czy unikanie płacenia podatków jest moralne. Porównaj swoje propozycje z pomysłami innych uczniów.

argumenty za:

argumenty przeciw:

Ćwiczenie 4

Oceń słuszność stwierdzenia, że obywatel ograniczony przez przymusowość państwa jest jego niewolnikiem.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, którego z elementów nie zawiera definicja państwa.

☐ organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe

☐ aparat władzy, ustrój i prawa

☐ polityczna organizacja społeczeństwa

☐ ludzie stale zamieszkujący określone terytorium

Ćwiczenie 2

Wskaż różnice między suwerennością zewnętrzną i wewnętrzną państwa.

Ćwiczenie 3

Zdefiniuj ogólne pojęcie władzy.

Ćwiczenie 4

Wskaż cechy władzy państwowej.

- ☐ realizowana w oparciu o normy prawne
- ☐ ma trwały, nieustający charakter
- ☐ niepodzielna, zależna od innych władz na obszarze działania państwa
- ☐ sprawowana na określonym terytorium
- ☐ może stosować nielegalne środki przymusu

Ćwiczenie 5

Dopasuj formę państwa do jego charakterystyki.

państwo autorytarne

brak aparatu władzy

państwo demokratyczne

silna władza wykonawcza jest skoncentrowana w rękach jednostki

żaden typ państwa nie pasuje do tej charakterystyki

obywatele w sposób pośredni lub bezpośredni biorą udział w sprawowaniu władzy

państwo totalitarne

rządy oparte są na obowiązującej wszystkich ideologii

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenia.

“ **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.**

Rozdział III

ŹRÓDŁA PRAWA

Art. 87.

1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.
2. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego. (...)

Art. 91.

1. Ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy.
2. Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową.

Art. 92.

1. Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

2. Organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać swoich kompetencji, o których mowa w ust. 1, innemu organowi.

Art. 93.

1. Uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty.

2. Zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.

3. Uchwały i zarządzenia podlegają kontroli co do ich zgodności z powszechnie obowiązującym prawem.

Art. 94.

Organy samorządu terytorialnego oraz terenowe organy administracji rządowej, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, ustanawiają akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze działania tych organów. Zasady i tryb wydawania aktów prawa miejscowego określa ustawa.

1. Wskaż różnicę w zakresie obowiązywania źródeł prawa, o których mowa w art. 87–92 i źródeł prawa, o których mowa w art. 93.

2. Wyjaśnij, na obszarze ilu gmin mogą obowiązywać podejmowane przez radę jednej konkretnej gminy akty prawa miejscowego.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenia.

“ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

Art. 148.

§1. Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§2. Kto zabija człowieka:

- 1) ze szczególnym okrucieństwem,
- 2) w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem,
- 3) w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie,
- 4) z użyciem materiałów wybuchowych,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§3. Karze określonej w §2 podlega, kto jednym czynem zabija więcej niż jedną osobę lub był wcześniej prawomocnie skazany za zabójstwo oraz sprawca zabójstwa funkcjonariusza publicznego popełnionego podczas lub w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa ludzi lub ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego.

§4. Kto zabija człowieka pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Źródło: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*, 1997 r., dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 4.02.2020 r.].

1. Wskaż, jakie zachowanie w świetle podanego artykułu ustawodawca określił jako zabronione i podaj chronioną przez ustawodawcę wartość.

2. Nazwij orzeczenie sądu, na mocy którego zapada rozstrzygnięcie w sprawie poddania karze sprawcy przestępstwa.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenia.

“ Ustawy norymberskie z 15 września 1935 r.

Ustawa o obywatelstwie Rzeszy

Reichstag uchwalił jednogłośnie następującą ustawę, która zostaje niniejszym ogłoszona:

§ 1

(1) Obywatelem państwa jest ten, kto należy do Związku Ochronnego Rzeszy Niemieckiej i jest mu za to szczególnie zobowiązany.

(2) Obywatelstwo uzyskuje się zgodnie z przepisami Ustawy o obywatelstwie Rzeszy.

§ 2

(1) Obywatelem Rzeszy jest tylko obywatel krwi niemieckiej i pokrewnej, który swym zachowaniem dowodzi, że jest skłonny i nadaje się do wiernego służenia Narodowi Niemieckiemu i Rzeszy Niemieckiej.

(2) Obywatelstwo Rzeszy nabywa się przez nadanie aktu obywatelstwa Rzeszy.

(3) Obywatel Rzeszy jest jedynym nosicielem pełni praw politycznych zgodnie z ustawami.

Ustawa o ochronie krwi niemieckiej i honoru niemieckiego

Przeniknięty przekonaniem o tym, że czystość krwi niemieckiej jest warunkiem dalszego trwania Narodu Niemieckiego i natchnięty niezłomną wolą zabezpieczenia Narodu Niemieckiego na przyszłość, Reichstag uchwalił jednogłośnie poniższą ustawę, która zostaje niniejszym ogłoszona:

§1

(1) Zabronione jest zawieranie małżeństw między Żydami a obywatelami krwi niemieckiej lub pokrewnej. Małżeństwa zawarte mimo to są nieważne, nawet jeśli w celu obejścia niniejszej Ustawy zostały zawarte za granicą.

(2) Powództwo z przyczyn nieważności może wnieść tylko prokurator.

§2

Zabronione jest współżycie pozamałżeńskie między Żydami a obywatelami krwi niemieckiej lub pokrewnej.

§3

Żydom nie wolno zatrudniać w gospodarstwie domowym obywaterek krwi niemieckiej lub pokrewnej poniżej 45. roku życia.

§4

(1) Żydom zabrania się wywieszania flag Rzeszy i flag narodowych oraz pokazywania barw Rzeszy.

(2) Wolno im natomiast pokazywać barwy żydowskie. Korzystanie z tego uprawnienia jest pod ochroną państwa.

§5

(1) Kto działa wbrew zakazowi z § 1, ten podlega karze pozbawienia wolności.

(2) Mężczyzna działający wbrew § 2 podlega karze więzienia lub pozbawienia wolności.

(3) Kto działa wbrew § 3 lub 4, podlega karze pozbawienia wolności do roku i grzywnie bądź jednej z tych kar.

Źródło: *Ustawy norymberskie z 15 września 1935 r.*, dostępny w internecie: dydaktykahistorii.uni.lodz.pl [dostęp 29.04.2020 r.].

1. Wyjaśnij, dlaczego ustawy norymberskie mają charakter rasowy.

2. Wskaż, na czym polega postawa obywatelskiego nieposłuszeństwa.

3. Podaj, jakie wartości mogły leżeć u podstaw przyjęcia postawy obywatelskiego nieposłuszeństwa w czasie obowiązywania ustaw norymberskich.

Dla nauczyciela

Autor: Dawid Tarczyński

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Cechy władzy państwowej

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

2) charakteryzuje atrybuty państwa jako organizacji politycznej (terytorialność, przymusowość, suwerenność zewnętrzną i wewnętrzną); przedstawia cechy władzy państwowej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- definiuje pojęcie państwa;
- wskazuje cechy władzy państwowej;
- analizuje, czym jest przymusowość państwa;
- podaje przykłady przymusu państwowego i sposoby obrony przed nim.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja za i przeciw;
- burza mózgów;
- analiza przypadku.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

Zespół klasowy zostaje podzielony na pięć grup; każda z nich, w oparciu o metodę burzy mózgów, przygotowuje wskazany przez nauczyciela element zajęć lekcyjnych:

- grupa I – definicja państwa i analiza jej składników;
- grupa II – definicja pojęcia władzy;
- grupa III – cechy władzy państwowej;
- grupa IV – charakterystyka przymusowości państwa;
- grupa V – sposoby obrony przed przymusem państwowym.

Faza realizacyjna

1. Każda grupa prezentuje wyniki swojej pracy; referuje je wyłoniona przez grupę osoba, która następnie zapisuje najważniejsze pojęcia na tablicy lekcyjnej (posłużą one do sporządzenia notatki z lekcji).

2. Praca z mapą myśli – uczniowie starają się podać i scharakteryzować inne prócz wymienionych przejawy przymusu państwowego.

3. Sporządzenie notatki z lekcji o przykładach przymusu państwowego.

Faza podsumowująca

1. Dyskusja za i przeciw na temat, czy przymus państwowy jest konieczny w państwie demokratycznym; próba ustalenia wspólnego stanowiska.

2. Wykonanie ćwiczeń z modułu „Sprawdź się” (1–4).

Praca domowa:

Wykonanie pozostałych ćwiczeń z modułu „Sprawdź się” (5–8).

Materiały pomocnicze:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., sejm.gov.pl [online].

Kodeks karny, sejm.gov.pl.

Ustawy norymberskie, dydaktykahistorii.uni.lodz.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Multimedium może być wykorzystane do lekcji powtórzeniowej lub jako materiał do przygotowania prezentacji multimedialnej o przymusie państwowym.